

N.F.S. Grundtvig “Völunds Værksted”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1839 (SJ: 636)

Andre udgaver

PS *Poetiske Skrifter* 6

Teksten er etableret af Stine Holst Petersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Stine Holst Petersen, redigeret af Holger Berg og Klaus Nielsen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning mag.art. Kira Kofoed

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

|A:168

Völunds Værksted.

For endeel Aar siden fandt Man denne Benævnelse i et gammelt *Engelsk* Brevskab, og Antikvarerne trættes endnu om, enten derved menes et Huus, der forudm beboedes af denne Nordens Dædalos, eller et Bjerg, hvor overtroiske Folk meende, denne mythiske Person, ligesom andre konstige Dværge, havde sin Smedde; men i denne kuriöse Undersøgelse har jeg aldrig indladt mig og kunde derfor ei heller, om jeg end vilde, indlede Læseren. Her, saavelsom paa *Thorvaldsens* Lysthus i Sydsælland, staaer “Völunds Værksted” da kun for Löier, og i det Höieste tillige for at Fremtidens Oldgrandskere ei af det gamle Navn skal lade sig indbilde, det er et Mindesmærke fra Hedenold, og spilde den kostbare Lærdom og den ædle Tid paa Giætninger og Feider derom.

Sagen er kortelig den, at da jeg afvigte Sommer giæstede min Födeegn og det venlige *Nysö*, fandt jeg mange Hænder paa det

Travleste sysselsatte ved Opførelsen af et grundmuret Lysthus med Ovenfalds-Lysning til en Arbeidsstue for *Thorvaldsen*, som alt i flere Maaneder havde fundet sig bedre paa det yndige, rolige Landsted end i vor fortunlede Hovedstad. Denne lille Begivenhed, der forudsætter og medfører *Thorvaldsens* virkelige Nærværelse, fandt jeg meget fornøielig; thi vel arbejder jeg selv aabenbar langt mere i den *Gothiske* end i den *Græske* Stil, og vedkiender mig desuden stadig den gammeldags Tro, at vor Herre er den eneste Billedhugger, der kan opvække enten Adam eller Abraham, Zeus eller Odin "Börn af Stene", men derfor er jeg dog ikke slet saa *barbarisk*, som Man har anseet mig for, og, selv om jeg aldrig havde beundret Noget af *Thorvaldsens* Konstværker, kunde jeg dog godt see paa ham, han er en stor Mand; thi det er unægtelig Enhver, som, giennem en heel Menneske-Alder löftet til Skyerne, endnu kan oversee sig selv, glemme hvad der ligger bag ham, og immer stile höiere, og saaledes har *Thorvaldsen* paa *Nysö* træffende afbildet sig selv med *Haabets* Genius. Desuden kan jeg, som Historiker, slutte mig til, at *Thorvaldsen* maa uden Sammenligning være vor Tids störste Billedhugger, siden han kom fra *Danmark*, og vandt dog ikke blot europæisk, men verdenshistorisk Navnkundighed; thi *Danmark* er jo et *Nazaret*, hvorom Man i den store Verden haanlig spørger: kan noget Stort komme derfra? saa den *danske* Konstners Storhed maatte vist, for at erkiendes, være umiskienkelig. Endelig staaer det mig, som lidt i Slægt med *Odin*, lyslevende for Öie, at med *Thorvaldsen*, *Steffens* og *Öhlenschläger*, saavelsom med Kampen paa Kongedybet, begyndte ei blot et nyt Aarhundrede, men en *Nyaars-Tid* i *Norden*, der, hvis vi ei ganske forspilde Himlens Gunst, vil straalende forklare vor Oldtid med sine dunkle men dybe Anelser af alt det Store og Skiönne, og med sin vel lidt raa men dog ædle og heltemæssige Kamp for poetisk og historisk Udödelighed, og denne naturlige Forklarelse i *A:170*de Sidste af hvad der glödede hos de Förste, det er, hvad jeg kalder de gamle Guders og Kæmpers Opstandelse. Naar derfor mine Læsere tænkte, jeg sværmede for en Krebsgang til vor Oldtids Raahed eller Middelalderens Dunkelhed, medens jeg kun flagrede fremad i den samme Aand, der besjælede Nordens ægtefödde Kæmper og Skjalde, for at naae en *tilsvarende* Oplysning og Dannelselse, da laa Grunden vel tildeels i den Dunkelhed, der altid svæver over vore Formodninger om det Tilstundende, men dog fornemmelig i Læserens Ubekiendtskab med det Forbigangne, og i Pennens Livlöshed. Man tager ogsaa mærkelig feil, naar Man tænker, *Konsten* intet Forbillede har i det gamle Nordens Myther, fordi den fattes en Plads i dets Historie; thi den Nordiske Konst, som i *Thorvaldsen* fik sin förste historiske Heros, har aabenbar sit mythiske Forbillede i de konstige Dværge og ret öiensynlig i *Völund* eller *Vaulunder*, som overflyver Grækernes *Hefæstos*, thi Smede og

Kröblinger Begge, gjorde *Hefæstos* sig kun *Födder*, mens *Völund* gjorde sig *Vinger*. Da Man derfor paa *Nysö* spurgde mig om et passende Navn til *Thorvaldsens Lysthus*, svarede jeg strax: enten netop *dette*, eller, naar Man ikke bryder sig om hvad prosaiske Folk vil sige om det: "*Völunds Værksted*," og Valget faldt paa det Sidste. Da Man nu ogsaa önskede en Sang af mig til Indvielsen, maatte den ganske nödvendig udspringe af nysnævnte Anskuelse, og det var mig saa meget fornöieligere, som *Adam Öhlenschläger* ogsaa var tilstæde; men da Man endelig ogsaa vilde have Sangen fremsagt af mig, havde jeg dog ikke Mod til at giöre det, uden en lille Indledning, der i Folks Öine kunde forsvare eller dog undskylde Hentydning|A:171gen paa *Nordens* Myther, der endnu i de Flestes Ören klinger som *Chinesisk*, medens alle de *Latinske* Spögelser, med *Bachus* og *Venus*, enten hilses som *Husguder* eller kiendes dog som *Gaardnisser*. Jeg sagde da omtrent, hvad det vel heller ikke her er afveien at forudskikke: "I denne ny Bygning, vel opfört i flyvende Fart, men ei, som *Aladdins-Borgen*, af tjenstagtige Aander, ei med mindste Krav paa Rang iblandt de Konstværker, hvortil den skulde tjene, i dette *Lysthus*, der laaner hele sit Værd af den Danske Grund, der bærer, og det venlige Lys, der giennemskinner det, og venter, ligesom *Leret*, al sin Glands af de Mesterhænder, hvori det lægges; her synes Velkomst-Sangen unægtelig at burde være saa klar og simpel, at den ingen Fortale behövede; men dog tör jeg sige, der er Meget, som taler til min Undskyldning, naar Sangen, jeg har gjort, ei kan forstaaes af sig selv. Man har nemlig paa *Islandsk* en ældgammel Sang om *Völund* eller *Vaulunder*, den mythiske Konstner i Norden, som, da han engang var trælbundet, gjorde sig *Vinger* og flöi som en Fugl i Luften, og ham maa jeg da nödvendig tænke paa baade först og sidst, naar jeg betragter *Thorvaldsen*, ogsaa af *Islandsk* Herkomst, i hvem Man vel maa sige, Konsten atter fölte sig trælbundet, men gjorde sig *Vinger* til Fugleflugt. Men hertil kommer endnu, at af det gamle *Völunds-Kvad* udsprang ved dette Aarhundredes Begyndelse, omtrent jävnaldrende med *Thorvaldsens Jason*, *Adam Öhlenschlägers* herlige *Vaulunders-Sage*, og ved den var det især, *Nordens* Oldtid aabnede sig for mig, ikke som en gammel, mölædt Bog, eller som et Gravkammer med en smuldrende Askepotte, men som et stort og betydningsfuldt Kæmpeliv, saa naar |A:172jeg i Sangen spiller paa de gamle Strænge, og kalder *Thorvaldsen Völund* Vingesmed og *Öhlenschläger Brage* Bænkepryder, da er det ingenlunde for at bryste mig og plage Andre med Billinger af *Nordens* Mythologi, men fordi *Nordens* Kæmp-Aand virkelig i *Thorvaldsen* og *Öhlenschläger* bröd sig en ny Bane, allerede vidtberömt ved deres Kæmpeskridt. Det er altsaa i Grunden mit ramme Alvor og en simpel historisk Sandhed, blot i poetisk Form, at *Völund* og *Brage* fra den aabne Begravelse i de *Islandske* Skrifter stod i Danmark lyslevende op, og nu tör jeg haabe, De

hverken finder Sangen mørk, eller den lyse Formodning urimelig, at *saaledes* vil efterhaanden alle Nordens gamle Halvguder reise sig iblandt os og med nyt Størværk stadfæste og forklare deres gamle Eftermæle!”

Mel. Der er et Land, dets Sted er høit mod Norden.

- ¹ En Bautasteen sig hæver prud af Havet,
En Bautasteen for Nordens Gudeold,
Der hviled den, høitidelig begravet,
I Ringebyrje sid, med Hjelm og Skjold;
Paa Bautastenen vrinkle Dværgeruner,
I Krands af Asalivets Billedskrift,
Med Tegn til meer end tusinde Basuner
For Oldtids Glands og Gudernes Bedrift!
- ² Der slumred *Völund*, Konstens Alf i Norden,
I Kredsen af det prude Heltekuld,
Berömt fra Alpefjeld til Issefjorden
For Værk ei til at veie op med Guld;
Trods Vingerne, han smedded sig med Snilde,
Saa høit de bar ham over Hav og Fjeld,
Han sank dog under Muld, da *Nornen* vilde,
Og Stövnaturen kræved stræng sin Gield.
- ³ |A:173 Vidunderlig sig vende Livets Strömme
Paa Tidernes det store Verdenshav,
Saa hvad der sværmede i Oldtids Drömme,
I Nyaars-Tiden rolig sig begav:
Skrinlagte *Asamænd* og *Vanadiser*
Fra Islands Klint flöd op paa Danmarks Kyst,
Og vaagned der ved nye Kæmpeviser,
Hvor under Bögelöv er lunt og lyst!
- ⁴ Forkommet kun, som alle sine Frænder,
Var Völund Vingesmed af Frost og Kuld,
Og töet op var knap de valne Hænder,
För brat sig röbed Konsten underfuld;
Thi Fingre mindes hvad de fordum gjorde,
Som *Brage-Tunger* deres Vuggesang,
Og Nordens Völund kom igien for Orde,
Saa vidt som Fuglen flöi og Harpen klang!

- 5 Han bygde sig en Hald bag Alpefjelde,
Et *Valhald* under Sydens Himmel blaa,
Hvor alle Tiders Deilighed og Vælde
Livagtig Man igien for Öine saae,
Fra Sangens “Jason” ned til “Alexander”,
Fra “Guttenberg” op til “Napoleon!”
Saa “Dag og Nat” og “Liv og Död” sig blander
Ved Trylleslag af Nordens Konstnerhaand!
- 6 Paa Danmarks Kyst vi bygde ham en Hytte,
I Lindelæ med faver Blomsterkrands.
Vil Völund Vingesmed sin Konst indflytte,
Fremtrylle i den Asalivets Glands?
Hvad seer vi! *Ham*, al Verden os misunder,
Fordi han vaagnede ved Danmarks Bryst,
Og sander smilende: man södest blunder,
Man blidest lever dog paa Danmarks Kyst!
- 7 Og see, hvad sjelden saaes paa hele Kuglen:
Hos Konstneren med trofast Kiærlighed
|A:174 Sig hæver af sin Aske Phönix-Fuglen,
Og med ham flyver Völund Vingesmed!
I denne Hytte mangt et Mindebæger
Skal Efterslægten tömme ud med Lyst
For *Völund-Thorvaldsen* og *Öhlenschläger*,
Som kasted Oldtids-Glands paa Danmarks Kyst!

N. F. S. Grundtvig.
